

Tuần qua tại Washington, cuốn *Điện viên hoàn hảo* (*Perfect Spy* - NXB Harper Collins) của tác giả Larry Berman viết về nhà tình báo Việt Nam nổi tiếng Phạm Xuân Ẩn đã chính thức ra mắt độc giả Mỹ (bản tiếng Việt sẽ được NXB Thông tấn của TTXVN cho ra mắt độc giả vào tháng 9/2007 tới). Phóng viên TTXVN thường trú tại Washington phỏng vấn ông Larry Berman về cuốn sách này:

LARRY BERMAN

"Tôi viết đúng những gì Phạm Xuân Ẩn mong muốn!"

* Thưa ông Larry Berman, ông có ý định viết sách về cuộc đời của Phạm Xuân Ẩn từ khi nào?

- Tôi gặp Phạm Xuân Ẩn lần đầu tiên vào tháng 7/2001. Trước đó tôi không biết gì về ông. Hồi ấy tôi đang viết cuốn sách *Không hòa bình, chẳng danh dự - Nixon, Kissinger và sự phản bội ở Việt Nam* về các cuộc đàm phán ở Paris giữa Henry Kissinger và Lê Đức Thọ. Khi nói chuyện với ông, tôi nhận thấy có lẽ ông là người hiểu biết nhiều nhất về cuộc đàm phán này trong số những người mà tôi từng gặp trước đó. Trò chuyện với ông, tôi còn được biết ông từng học báo chí tại trường Orange Coast College ở California hồi 1957-1959 và trong thời gian ông thực tập tại báo *Sacramento Bee* ông từng thăm trường ĐHTH California - Davis là trường hiện tôi đang làm giáo sư. Sau buổi tối hôm đó, tôi mới biết ông nguyên là một nhà tình báo sau này được trao danh hiệu "Anh hùng quân đội", nhưng đã sống suốt thời gian dài trong vỏ bọc là một nhà báo ở Sài Gòn mà không bị lộ. Tôi thấy những câu chuyện về ông thật hấp dẫn, và thế là tôi có ý định viết sách về ông. Nhưng ông từ chối. Suốt hai năm 2001 và năm 2002, tôi

thuyết phục ông nhiều lần, mà ông vẫn nói "không".

* Nhưng cuối cùng ông Ẩn đã chấp nhận?

- Vâng, năm 2003, sức khỏe của Phạm Xuân Ẩn yếu dần và có thể ông biết mình không còn sống được bao lâu, nên ông nói với tôi: "Tôi đã đọc các cuốn sách của ông viết về Việt Nam. Tôi biết ông là một học giả, một nhà sử học giỏi, bây giờ tôi đồng ý để ông viết sách về tôi. Tôi muốn một nhà sử học Mỹ viết về tôi, muốn người dân Mỹ hiểu thêm về cuộc chiến tranh Việt Nam và nhân dân Việt Nam".

* Quá trình ông thu thập tư liệu cho cuốn sách như thế nào?

- Tôi mất gần 5 năm để hoàn thành cuốn sách - nhưng chính thức là từ 2003, sau khi Phạm Xuân Ẩn cho phép tôi viết sách về ông. Tôi đã sang Việt Nam 17 lần, phỏng vấn rất nhiều người và hơn hết tôi đã dành nhiều thời gian trò chuyện với ông Ẩn, có lần trong suốt 2 tuần, với cả 7 ngày trong tuần, mỗi ngày từ 4 đến 8 tiếng, cho đến khi ông mệt mỏi và đề nghị tôi dừng lại. Có thể biết sức khỏe của mình ngày càng kém, nên thời gian cuối ông cởi mở hơn, cho phép tôi được xem kho tư liệu cá nhân ở nhà ông. Ông đề nghị cho tôi được gặp gỡ một số cấp chỉ huy của

ông, như ông Mai Chí Thọ, và những người cùng hoạt động với ông năm xưa, như bà Nguyễn Thị Ba (là giao liên của ông). Tôi cũng gặp gỡ các tác giả đã viết sách về Phạm Xuân Ẩn, những người đang làm phim tài liệu về ông ở TP HCM. Ở Mỹ, tôi tìm đến nguồn tư liệu cá nhân của các đồng nghiệp, bạn bè quen biết cũ của Ẩn như Neil Sheehan, Robert Shaplen, Stanley Karnow, David Alberstam..., các thư viện của chính phủ, quốc hội, báo chí Mỹ. Qua các nguồn tư liệu và tiếp xúc, tôi thấy ông không chỉ là điệp viên tài ba, mà còn là một nhà báo giỏi, làm việc hết sức nghiêm túc. Mọi nguồn thông tin sau này được kiểm định lại cho thấy ông không bao giờ cung cấp thông tin giả, sai lệch (disinformation) - đây là điều rất được coi trọng ở Mỹ. Theo tôi cảm nhận, có lẽ Phạm Xuân Ẩn thích nghề phóng viên hơn là nghề tình báo. Ông thực sự đam mê nghề báo. Nhưng trong những giây phút quyết định, ông luôn luôn thực hiện "sứ mệnh" của một nhà tình báo.

* Đã có người cho rằng Phạm Xuân Ẩn là một điệp viên "hai mang", thậm chí "ba mang". Ông nghĩ như thế nào?

- Việc ông được trao tặng danh hiệu "Anh hùng quân đội" và là

một trong số ít các nhà tình báo VN được phong hàm cấp tướng chứng tỏ ông đã được phía Nhà nước Việt Nam chính thức công nhận là nhà tình báo của riêng mình. Bản thân tôi thật sự tin rằng ông chỉ hoạt động cho phía VN. Mặc dù có rất nhiều bạn bè là người Mỹ, rất ngưỡng mộ và có nhiều cảm tình với nhân dân Mỹ và văn hóa Mỹ, nhưng ông Ẩn là người luôn trung thành với Tổ quốc và nhân dân mình.

* Ông dự định quay lại Việt Nam vào tháng 10/2006 để đưa cho ông Ẩn đọc lại bản thảo lần cuối..., nhưng không thành, vì ông Ẩn đã mất vào tháng 9/2006. Theo ông, cuốn *Điện viên hoàn hảo* đã có đầy đủ những thông tin cần thiết và đúng với những điều mà ông Ẩn mong muốn hay chưa?

- Tôi nghĩ cuốn sách đã có đủ những thông tin cần thiết. Ông Ẩn vẫn nói với tôi là ông không muốn đọc bản thảo trước khi in và không muốn sửa chữa những gì tôi viết, vì nếu làm thế thì tự ông đã viết sách về mình từ lâu rồi. Tôi tin là mình đã viết đủ và đúng những gì mà Phạm Xuân Ẩn mong muốn kể lại - ngoại trừ một số thông tin ông cho tôi biết để tham khảo và nói không nên đưa vào sách vì có thể làm tổn thương đến một số người.

LÊ PHƯỢNG (Washington)